

Ημερολόγια Καραντίνας

2&3DORM

Μετάφραση: Ξενιστές καταστάσεων για την άρση της πανδημικής αποξένωσης

Εισαγωγικό σημείωμα του εγχειρήματος
Vamos hacia la vida

Το ενημερωτικό εγχείρημα ριζοσπαστικής αντικαπιταλιστικής κριτικής της καθημερινής ζωής 2&3DORM δημοσίευσε τις τρεις πρώτες καταχωρήσεις στα *Ημερολόγια Καραντίνας*. Πρόκειται για περιοδικές και χρονολογημένες σημειώσεις συντρόφων, που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές της επικράτειας του Χιλιανού κράτους, για την παγκόσμια πανδημία και τον καταναγκαστικό και επεκτεινόμενο εγκλεισμό που τα κράτη επιβάλλουν στον πληθυσμό σε όλο τον κόσμο. Οι προοπτικές και το μέλλον διαγράφονται ζοφερά και δεν μπορούμε πια να αγνοούμε την πλανητική καταστροφή και απλώς να υποκρινόμαστε ότι μπορούμε να συνεχίσουμε να κάνουμε τα ίδια πράγματα σαν να μην έχει συμβεί τίποτα στην ατομικοποιημένη και περιορισμένη ζωή μας. Αυτή τη φορά, και με πρωτοφανή τρόπο, η πραγματικότητα έχει εισβάλει βίαια στην καθημερινή ζωή της πλειοψηφίας του παγκόσμιου πληθυσμού. Ο κόσμος στον οποίο ζούμε αλλάζει με ιλιγγιώδη ρυθμό και η κριτική των θεμελίων του δεν μπορεί να αφηθεί για αργότερα. Γι' αυτό τον λόγο καλωσορίζουμε και ευχαριστούμε αυτή την πρωτοβουλία.

Ημερολόγια Καραντίνας / 21 έως 28
Μαρτίου

*They say that history repeats itself. But history is only his story. You haven't heard my story yet. My story is different from his story. My story is not part of history, because, history repeats itself, but my story is endless. It never repeats itself. Why should it? A sunset does not repeat itself. Neither does the sunrise. Nature never repeats itself. Why should I repeat myself?*¹

– Sun Ra

Η πανδημία και η διαχείρισή της από τα Κράτη ανά τον κόσμο μας αποκαλύπτει για μια ακόμη φορά την καταστροφή που δημιουργεί η κοινωνία η οποία είναι οργανωμένη γύρω από το χρήμα, τη μισθωτή εργασία, τη «συναισθηματική εργασία» (την άμισθη οικιακή εργασία και την εργασία φροντίδας) και την παραγωγή εμπορευμάτων. Αλλά κάθε στιγμή αποσύνθεσης αποτελεί ευκαιρία προσαρμογής και συνθήκη για νέους πειραματισμούς. Το ασθενές όργανο επιζητά προσοχή κι όχι μορφίνη.

- 21 Μαρτίου / Η αρχή μιας εποχής
- 25 Μαρτίου / Το μέλλον είναι εδώ
- 28 Μαρτίου / Η φύση δεν βιάζεται αλλά πάντα πετυχαίνει

1. (σ.τ.μ.) Αγγλικά στο πρωτότυπο.

21 Μαρτίου / Η αρχή μιας εποχής

Ο καπιταλισμός δεν έχει την πολυτέλεια να σταματήσει τη μηχανή. Αυτό είναι ξεκάθαρο στους κυβερνώντες, τους οικονομολόγους και τους δημιουργούς θέσεων εργασίας σε όλο τον κόσμο: η τάξη πραγμάτων στην οποία στηρίζονται τα προνόμιά τους βασίζεται πάνω στη συνεχή λειτουργία της. Αλλά και ένα άτομο που δεν ανήκει σε αυτές τις κατηγορίες το βρίσκει δύσκολο να διανοηθεί ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε πραγματικά να συμβεί, αν δεν τρομάζει κιόλας σε αυτή τη σκέψη: τι κόσμος θα ήταν αυτός; Πώς θα ήταν καν δυνατή μια ζωή χωρίς μισθό;

Αυτό είναι το πιο οδυνηρό δίλημμα που θέτει η πανδημία στην καθημερινή μας ζωή, χτυπώντας τη γροθιά στο τραπέζι: οικονομία ή ζωή. Αυτή η αντίφαση κατατρέχει την ανθρωπότητα για αιώνες αλλά σήμερα για πρώτη φορά στην ιστορία συγκλονίζει σαν σεισμός ολόκληρο τον πλανήτη. Είμαστε μάρτυρες μιας ριζικής αλλαγής. Ποιες είναι οι πιθανότητες η ανθρωπότητα να γίνει ο πρωταγωνιστής αυτής της αλλαγής, θέτοντας τέλος στην αδράνεια που μας έφερε σε αυτό το σημείο;²

Οι ειδικοί επιταχύνουν τους οικονομικούς υπολογισμούς τους και ακονίζουν τις γραφίδες τους για το επόμενο *best seller* αλλά η κατάσταση δεν επιτρέπει απλοϊκές προβολές ή περίπλοκες εικασίες: όλα τα ενδεχόμενα είναι ανοιχτά. Ίσως αυτός εί-

ναί ένας από τους λόγους που αυτή η κρίση φαίνεται να είναι η καταστροφικότερη του τελευταίου αιώνα: για πρώτη φορά η υποδομή του συστήματος απειλείται παγκόσμια και ταυτόχρονα.

Μπορεί αυτή η ασθένεια να έχει σκοτώσει μέσα σε τρεις μήνες λιγότερους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο από αυτούς που σκοτώνει μια στρατιωτική εισβολή στη Συρία μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο, αλλά ο αντίκτυπός της αποκαλύπτει σε πραγματικό χρόνο την ανικανότητα των κυβερνήσεων, ακόμα και των πλουσιότερων και των πιο ισχυρών, να προστατεύσουν τη ζωή των υπηκόων τους χωρίς να θέσουν σε κίνδυνο την οικονομική μηχανή που συντηρεί τον κόσμο σε μακρόσυρτη αγωνία. Αυτή η αγωνία δεν είναι πια ξένη σε κανέναν. Σε έναν πολιτισμό που έχει συνηθίσει τον πόλεμο σε όλες τις μορφές του, όπου η κλιματική αλλαγή αποτελεί πρόβλημα που θα κληρονομήσουν οι επόμενες γενιές, η πανδημία έρχεται σαν ένα σοκ που μας υπενθυμίζει απότομα και βίαια να μην αναβάλλουμε για αύριο ό,τι μπορούμε να κάνουμε σήμερα.

Είναι ξεκάθαρο ότι το πραγματικό πρόβλημα δεν είναι ο αριθμός των ανθρώπων που μπορεί να χάσουν τη ζωή τους απ' αυτή την κρίση, διαφορετικά δεν μπορεί να εξηγηθεί γιατί καμία από τις γενοκτονίες στον τρίτο κόσμο τα τελευταία 30 χρόνια δεν έχουν προκαλέσει τέτοιο τρόπο και παγκοσμιοποιημένο πανικό όπως αυτό που συμβαίνει σήμερα. Επιπλέον, οι αναφορές από την Κίνα προκαλούν σύγχυση. Πρώτα σημειώθηκε ότι δεδομένης της μείωσης των επιπέδων διοξειδίου του άνθρακα στη χώρα είναι πιθανό η πανδημία να έσωσε εμμέσως περισσότερες ζωές από όσες αφαιρέσε άμεσα. Επίσης, γίνεται αναφορά στον αριθμό των 250.000 θανάτων από τροχαία ατυχήματα ετησίως που έχει ήδη μειωθεί

2. Όπως υπάρχουν επιστήμονες που αρνούνται την υπερθέρμανση του πλανήτη κι άλλοι που δεν την αρνούνται, έτσι και ορισμένοι επιστήμονες έσπευσαν να εντοπίσουν την προέλευση του ιού στους παγκολίνους και τις νυχτερίδες, ενώ άλλοι διαβεβαιώνουν ότι πραγματική αιτία για τον ιό είναι η ανθρώπινη εισβολή στο περιβάλλον και τα αποτελέσματά της για αυτά τα είδη: <https://www.thenation.com/article/environment/coronavirus-habitat-loss/>

σημαντικά λόγω της μείωσης της κίνησης.³ Σε αυτό τον αριθμό πρέπει να προστεθούν αυτοί που δεν σκοτώθηκαν σε εργατικά ατυχήματα κ.λπ. Το να μπορούμε όμως στα μαθηματικά των θανάτων είναι περιττό.

Αυτό που είναι αινιγματικό σχετικά με αυτή την ξαφνική αλλά προαναγγελθείσα παγκόσμια κρίση είναι ότι μια ολόκληρη μορφή ζωής μπορεί να καταρρεύσει χωρίς η υλική της βάση να έχει θιγεί. Είναι εκπληκτικό, για παράδειγμα, ότι παρόλο που ολόκληρη η υποδομή των αεροπορικών μετακινήσεων είναι πρακτικά ανέπαφη – όλα τα αεροδρόμια και τα αεροπλάνα είναι λειτουργικά, η τεχνολογία και η επιμελητεία είναι διαθέσιμη κ.λπ. – η διακοπή των κανονικών επιβατικών ροών για λίγες εβδομάδες αρκεί για να φέρει ολόκληρο το σύστημα στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Αυτός είναι ο εφήμερος, γεμάτος από αέρα κοπανιστό χαρακτήρας της ύπαρξης του χρηματιστηρίου, στον οποίο η Δύση μας έχει καταδικάσει να ζούμε βάζοντας το χρήμα στο επίκεντρο ολόκληρης της ζωής· ένας κόσμος όπου *καθετί στέρεο εξατμίζεται*.⁴

Οι όμηροι του Χιλιανού συνταξιοδοτικού συστήματος AFP,⁵ με μια αίσθηση ανημπόριας και βαθιάς συνειδητοποίησης της ληστείας σε βάρος τους, βλέπουν σήμερα τις αποταμιεύσεις της ζωής τους να γίνονται ψηφιακός καπνός. *Το πραγματικό*

έγκλημα δεν είναι η ληστεία μιας τράπεζας αλλά η ίδρυσή της. Τι είναι ο πληθωρισμός; Πώς ρυθμίζεται η παραγωγή του χρήματος; Τι είναι η αξία; Τι είναι το εμπόρευμα; Αυτά είναι τα ερωτήματα που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση κάθε έρευνας για τη μεταβλητότητα της αγοράς. Αλλά καμιά ερμηνεία δεν πρόκειται να αναπληρώσει τις αποταμιεύσεις των συνταξιούχων. Και, σημαντικότερο, κανένας εικονικός πλούτος δεν συγκρίνεται με τον συγκεκριμένο πλούτο της ελεύθερης και αξιοπρεπούς ζωής. Όπως έχει σημειωθεί στο παρελθόν, το ζήτημα δεν είναι να *ερμηνεύσουμε* τον κόσμο, αλλά να τον *μετασχηματίσουμε*.

Οι ίδιοι διευθύνοντες σύμβουλοι που μέχρι πρόσφατα καταδίκαιζαν την κρατική παρέμβαση τώρα οπισθοχωρούν με την ουρά κάτω από τα σκέλια: μόνο η πολιτική και στρατιωτική δομή των κυβερνήσεων ανά τον κόσμο μπορεί να διασώσει τα καράβια τους. Αυτή η εικόνα μας υπενθυμίζει ότι το Κεφάλαιο και το Κράτος είναι δύο πλευρές του ίδιου πατριαρχικού νομίσματος.

Αλλά η κατάσταση δεν πάει άλλο. Μετά από αιώνες επί αιώνων σύγχυσης και μιζέριας, φυσικοποιημένης βίας και θεμελιωδώς αυτοκαταστροφικών μορφών κοινωνικής παραγωγής, το πλήρωμα έχει να ελπίζει περισσότερα από το ναυάγιο απ' ό,τι από οποιαδήποτε ευρηματική προσφορά μπορεί να κάνουν οι καπετάνιοι προκειμένου να διατηρήσουν την επιχείρησή τους ζωντανή. Η εξέγερση της καθημερινής ζωής διαφαίνεται σε όλο και περισσότερα μέρη του κόσμου ως η μόνη διέξοδος από το ικρίωμα. Το να μετασχηματιστεί το *ασυνείδητο* σε *συνειδητό*, όπως θα έλεγαν οι σουρεαλιστές μαζί με την ψυχανάλυση.

Η ασυμβατότητα ανάμεσα στην οικονομία και τη ζωή έχει λάβει σήμερα σκανδαλώδεις διαστάσεις και μόνο η νευ-

3. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, 256.000 θάνατοι προκλήθηκαν το 2018 από τροχαία ατυχήματα.

4. Η πασίγνωστη περιγραφή της εμπορευματικής κοινωνίας από τον Μαρξ, την οποία ο Marshall Berman έκανε τίτλο της ιστορίας που έγραψε για ένα άλλο είδος ιού στη σύγχρονη εποχή: τον εξευγενισμό [των πόλεων].

5. Ένα από τα πολλά επιτεύγματα του νεοφιλελεύθερου πειράματος στη Χιλή, ένα συνταξιοδοτικό σύστημα στο οποίο οι εργαζόμενοι εξαναγκάζονται να συμμετέχουν και να διαθέτουν τις αποταμιεύσεις τους στους μισθοφόρους της χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας.

ρωση την κρύβει. Πώς μπορούμε όμως να αντιμετωπίσουμε αυτή τη νεύρωση που μας τυφλώνει μέσα σε ένα περιβάλλον πανικού και τρόμου που δημιουργείται από τα ΜΜΕ και την κοινωνία του ελέγχου; Μέσα στο περιβάλλον «κοινωνικής απομόνωσης» που έχει σχεδιαστεί για τον εμβολιασμό ενάντια στα νέα στελέχη των ψυχολογικών τικ και των ιδεοψυχαναγκασμών που θα εμφανιστούν μόλις τελειώσει η καραντίνα και από τα οποία πιθανόν δεν θα απαλλαγούμε μέχρι τον θάνατό μας; Άλλωστε, ξέρουμε ότι η ζωή που εκτυλίσσεται και προβάλλεται στο διαδίκτυο δεν είναι τίποτα παραπάνω από μια εκλεπτυσμένη μορφή του *φетиχισμού του εμπορεύματος*, του *μονοδιάστατου* χαρακτήρα μας. Το να μείνουμε στο σπίτι είναι μια υγιής επιλογή για αυτούς που έχουν πού να μείνουν και που το σπίτι τους είναι ασφαλές. Ποιοι ανήκουν σε αυτή τη μειονότητα;

Το να ξεπεράσουμε το βαθύ τραύμα της εμπειρίας αυτής της πανδημίας δεν εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα και την καλή θέληση των κυβερνήσεων, που σήμερα παρακολουθούμε ανήμπορα να μας θυσιάζουν: είναι πιο συμφέρον για αυτούς να κατασκευάζουν όπλα αντί για μηχανικούς αναπνευστήρες.

Ο ιός μας εξαναγκάζει να κρατάμε αποστάσεις ανάμεσα στα σώματά μας για να μείνουμε ζωντανοί. Αλλά αυτή η ίδια απόσταση μας υπενθυμίζει στην πράξη ότι αυτό που μπορεί να μας σώσει είναι οι αληθινές κοινωνικές σχέσεις, η αμοιβαία υποστήριξη, η αλληλεγγύη και η συνειδητή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μας. Για μια ακόμη φορά έχουμε τη ζωή μπροστά μας και μας δίνεται η ευκαιρία να είμαστε ευγενείς και να ξεκινήσουμε από την αρχή.

25 Μαρτίου / Το μέλλον είναι εδώ

Οι διάφορες εικασίες σχετικά με το τι θα γίνει όταν «η καμπύλη θα αρχίσει να κατεβαίνει» έχουν δημιουργήσει στον κόσμο έντονη αγωνία. Ολόκληρη η σύγχρονη κουλτούρα περιστρέφεται γύρω από τις *προβολές*. Δυστυχώς, το *εδώ και το τώρα* απομακρύνεται, καταπιέζει, διότι είναι άβολο, ανεπαρκές, βαρετό, επώδυνο κ.λπ. Είναι αυτή η δομική ποιότητα του άγχους που χαρακτηρίζει τον πολιτισμό μας και που μας είναι τόσο οικεία σε προσωπικό επίπεδο.

Το κατέβασμα της καμπύλης σε αυτή την περίπτωση δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι εξαλείφεται ριζικά η απειλή του ιού. Το ζήτημα είναι τι θα έρθει μετά την κατάσταση καταστροφής στην οποία βρίσκεται αυτή τη στιγμή ο κόσμος. Κάποιοι ειδικοί λένε ότι ο ιός έχει καταφέρει ένα θανάσιμο χτύπημα στον καπιταλισμό, άλλοι ότι αυτό που έρχεται είναι μια υπερ-εξελιγμένη κοινωνία ελέγχου.⁶ Τι τους κάνει να πιστεύουν ότι θα υπάρξει βραχυπρόθεσμα μια οριστική έκβαση αυτής της κρίσης; Για το μεγαλύτερο κομμάτι του παγκόσμιου πληθυσμού, η ζωή ήταν σε μια *μόνιμη κατάσταση έκτακτης ανάγκης* εδώ και καιρό. Το διανοητικό πρόβλημα της «αλλαγής» είναι, καλώς ή κακώς, σχετικό. Αντίθετα, η *εμπειρία* της αλλαγής είναι συνολική. Μετά από πολλές ιδεολογικές παλινδρομήσεις, η συνεχώς αυξανόμενη προλεταριοποίηση του κόσμου, για την οποία μας είχαν προειδοποιήσει πάνω από έναν αιώνα πριν, μας φέρνει σήμερα αντιμέτωπους με αυτό το γεγονός.

Η κατανόηση της προέλευσης του ιού μας επιτρέπει ταυτόχρονα να καταλάβουμε ότι η κρίση είναι καλά ριζωμένη σε

6. Βλέπε τα πρόσφατα σχόλια του Byung Chul Han εδώ: <https://www.lavaca.org/notas/byung-chul-han-sobre-coronavirus-la-emergencia-viral-y-el-estado-policial-digital-por-que-la-revolucion-sera-humana/>

ανθρώπινο έδαφος. Επιπλέον, οι επιδημίες των δύο τελευταίων αιώνων εκδηλώθηκαν ως σκοτεινή εικόνα της καπιταλιστικής εκβιομηχάνισης αλλά και ως προάγγελός της.⁷ Από την πανώλη των βοοειδών στην Αγγλία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μέχρι την ισπανική γρίπη και την έξαρση του ιού έμπολα στην Αφρική το 2014, καθένα από αυτά τα συμβάντα αντιστοιχούν σε κάποια προηγούμενη ή τρέχουσα διαδικασία μαζικής εκβιομηχάνισης της υπαίθρου. Η οικολογική καταστροφή μειώνει δραματικά την περιπλοκότητα του περιβάλλοντος χάρη στην οποία τα οικοσυστήματα διακόπτονται με φυσικό τρόπο τη μετάδοση του ιού, γεγονός που, σε συνδυασμό με τον συνωστισμό ανθρώπων και ζώων (των λίγων που έχουν απομείνει), διευκολύνει τη μετάδοση μεταξύ των ειδών.⁸

Υπό αυτή την έννοια, το «εύφορο έδαφος» που έχει αποτελέσει η Κίνα τα τελευταία χρόνια για τις διάφορες μορφές των κορωνοϊών δεν έχει να κάνει με πολιτισμικά ζητήματα –με τις «κακές και ανθυγιεινές συνήθειες», όπως προσπαθούν να

7. Σε σχέση με αυτό το θέμα συνιστούμε το εξαιρετικό κείμενο των Chuang: *Κοινωνική μόλυνση: Κοινωνικός και ταξικός πόλεμος στην Κίνα* (<https://yfanet.espivblogs.net/files/2020/03/CORONAVIRUS-mobile.pdf>)

8. Η πρακτική αντίθεση της αστακής/βιομηχανικής καταστροφής είναι σήμερα εμφανής σε ολόκληρο τον κόσμο, συμβαίνει μπροστά στα μάτια μας σαν σκηνή από ταινία του Μπουγιουέλ: στο Σαντιάγο της Χιλής εντοπίστηκε ένα πούμα να περπατάει ανάμεσα στα σπίτια των εύπορων γειτονιών την τρίτη ημέρα της καραντίνας. Κατέβηκε από τους λόφους για να αναζητήσει τροφή, ίσως επειδή οι εταιρείες εξορύξεων που μαστίζουν τον βίο των άργιων ζώων έχουν εξαλείψει τα μέσα της επιβίωσής του. Βλέποντας ότι επικρατεί ησυχία, τόλμησε να προχωρήσει παρακάτω. Δελφίνια, αγριογούρουνα, παγώνια, λύκοι και μαϊμούδες έχουν κάνει μυστηριακές, μυθολογικές εμφανίσεις σε ολόκληρο τον κόσμο.

που ορισμένες ρατσιστικές αναλύσεις – αλλά με το πρόβλημα της δυναμικής της παγκόσμιας καπιταλιστικής παραγωγής και της γεωγραφικής της ανάπτυξης. Ο «αόρατος εχθρός»⁹ εναντίον του οποίου οι κυβερνήσεις όλου του κόσμου έχουν κηρύξει τον πόλεμο, είναι και εσωτερικός εχθρός. Αλλά όπως έχει αποδείξει η ιδεολογία της προόδου, ο νευρωτικός είναι ανίκανος να δει το προφανές.¹⁰

Η νέα κοινή λογική έχει παρατηρήσει ότι εάν η «έκτακτη ανάγκη» βιώνεται όχι μόνο ως κατάσταση κινδύνου αλλά και ως στιγμή όπου αναδύεται πράγματι κάτι, όλη αυτή η ανθρώπινη εμπειρία θα είχε έναν εντελώς διαφορετικό χαρακτήρα.¹¹ Όπως και στη θεραπευτική διαδικασία, η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι αυτό που αναδύεται μέσα σε μια κρίση ως αλήθεια δεν προκαλεί μόνο ίλιγγο αλλά και τρόμο. Αυτό

9. Βλέπε Rodrigo Karmy, *Enemigo invisible*: <https://www.eldesconcierto.cl/2020/03/20/enemigo-invisible/>

10. Βλέπε Karen Horney, *Ο νευρωτικός άνθρωπος της εποχής μας*, εκδόσεις Επίκουρος, 1975

11. Στις Θέσεις για τη Φιλοσοφία της Ιστορίας, ο Βάλτερ Μπένγιαμιν γράφει: «Υπάρχει ένας πίνακας του Klee με το όνομα *Angelus Novus*. Απεικονίζεται εκεί ένας άγγελος που φαίνεται έτοιμος να απομακρυνθεί από κάτι όπου μένει προσηλωμένο το βλέμμα του. Τα μάτια του είναι διάπλατα ανοιχτά, το στόμα του ανοιχτό και οι φτερούγες του τεντωμένες. Έτσι ακριβώς πρέπει να είναι και ο άγγελος της ιστορίας. Το πρόσωπό του είναι στραμμένο προς το παρελθόν. Όπου εμείς βλέπουμε μια αλυσίδα γεγονότων, αυτός βλέπει μία μοναδική καταστροφή, που συσσωρεύει αδιάκοπα ερείπια επί ερειπίων και τα εκσφενδονίζει μπροστά στα πόδια του. Θα ήθελε να σταματήσει για μια στιγμή, να ξυπνήσει τους νεκρούς και να στήσει ξανά τα χαλάσματα». Και μετά: «Υποκείμενο της ιστορικής γνώσης είναι η ίδια η μαχόμενη, καταπιεσμένη τάξη. Στον Μαρξ εμφανίζεται σαν η τελευταία υποδουλωμένη, σαν η εκδικητριά τάξη, που ολοκληρώνει το έργο της απελευθέρωσης στο όνομα γενεών ηττημένων».

είναι γνωστό στις παραδόσεις των σαμάνων σε ολόκληρο τον πλανήτη. Για παράδειγμα, η συμβουλή των Ινδιάνων Κόφαν σε σχέση με αυτό είναι η εξής: εάν το φίδι έρχεται για σένα, άστο να σε φάει.

Η πανδημία βιώνεται αποσπασματικά, δεν είναι μια γραμμική διαδικασία, επικάθεται στον προϋπάρχοντα κοινωνικό κατακερματισμό. Αυτό που προκύπτει δεν είναι μονολιθικό, εξακολουθεί όμως να είναι μυστηριώδες. Ενώ στην Κίνα πριν από μερικές ημέρες ο πρόεδρος ανακοίνωσε τη νίκη εναντίον του ιού επισκεπτόμενος το «σημείο μηδέν», η Ευρώπη βυθίζεται στην τραγωδία και το νότιο ημισφαίριο μόλις αρχίζει να αισθάνεται τα αποτελέσματα καθώς πλησιάζει ο χειμώνας. Η παγκόσμια γεωγραφία όμως αναπαράγει τον εαυτό της σε τοπική κλίμακα σαν φράκταλ. Έτσι, ενώ κάποιες γειτονίες βρίσκονται υπό την τρομοκρατία του αστυνομικού κράτους εν μέσω πανδημίας, σε άλλες ο χρόνος αξιοποιείται για τον συντονισμό του έργου της μείωσης των μισθών από μεγάλα μπαλκόνια με θέα τη θάλασσα.

Η πειθαρχία του σώματος φτάνει σε απρόβλεπτα επίπεδα: δεν είναι πλέον μόνο ο έλεγχος που εκπορεύεται από τον κατασταλτικό μηχανισμό του Κράτους, αλλά κάθε υποκείμενο μετατρέπεται με γοργούς ρυθμούς σε φορέα αυτο-ελέγχου. Ωστόσο, αυτή η *συνθήκη* δεν είναι κάτι καινούργιο. Απλώς σήμερα εμφανίζεται χωρίς φτιασίδια. Καθώς η μηχανή της οικονομίας χάνει την ισχύ της, τα βιοπολιτικά της στοιχεία φαίνεται ότι εξελίσσονται όλο και περισσότερο: η καραντίνα μετατρέπεται αργά αλλά με σιγουριά σε μια νέα σουρεαλιστική μορφή παγκόσμιου *βιολογικού απαρτχάιντ*.

Η αληθινή έκταση της καραντίνας όμως μόλις τώρα αρχίζει να γίνεται εμφανής. Η εξιδανίκευση της ιερής φράσης «δουλειά στο σπίτι», που αντιστοιχεί στο τελευ-

ταίο μοντέλο κλουβιού, μπορεί να λύσει το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής μεταθέτοντάς την στο μέλλον, αφαιρώντας όμως ένα ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό «ελεύθερου χρόνου» από την εξίσωση στην οποία έχει υποβιβαστεί η ζωή. Στον πολιτισμό μας, αυτός ο «ελεύθερος χρόνος» μεταφράζεται σε δύο βιομηχανίες που αυτή τη στιγμή έχουν ακινητοποιηθεί: στον τουρισμό και στη μεγάλη πολιτισμική και ψυχαγωγική βιομηχανία. Σε όλο και περισσότερα μέρη, οι *εξωτερικές δραστηριότητες* περιορίζονται στο «να βγάλεις βόλτα τον σκύλο, να κάνεις τζόκιν το πολύ μία φορά τη μέρα μόνος σου, να αγοράσεις τρόφιμα, να πας στη δουλειά¹² μόνο αν είναι απολύτως απαραίτητο». Δεν κάνει όλο αυτό πολύ πιο εύκολη τη δουλειά για την παγκόσμια αστυνομία; Οι άδειοι δρόμοι φαίνονται «πιο καθαροί». Είναι το τέλειο ρομποτικό κριτήριο: ή θα συλλάβεις ή θα σε συλλάβουν.

Ιδού μια ακόμα ιερή φράση: «ο άνθρωπος είναι ζώο της συνήθειας». Ο πανικός που εξαπολύει σήμερα η επιδημία στον πολιτισμένο κόσμο μπορεί σύντομα να μετασχηματιστεί σε μια βολική αναισθησία υπό την αιγίδα του υπουργείου αντικαταθλιπτικών. Τηλε-εργασία, τηλε-επιτήρηση, τηλε-κοινωνικότητα.¹³ Οι μάσκες θα είναι ένα απαραίτητο κομμάτι της γκαρνταρόμπας και τα drone θα φέρνουν τα υπόλοιπα *εμπορεύματα* στην πόρτα μας. Οι φτωχοί θα ζουν μόνοι τους στα περίχωρα της πόλης. Ο ιός θα είναι μια απειλή που προέρχεται από το περιθώριο, όπως το έγκλημα. Μόνο η εικονική πραγματικότητα θα θεωρείται

12. Φυσικά αυτό αφορά μόνο τη μισθωτή εργασία. Η «μη-εργασία», η απλήρωτη οικιακή εργασία, η εργασία που έχει να κάνει με τη φροντίδα, η «συναισθηματική εργασία», συνεχίζουν κανονικά και εντατικοποιούνται.

13. Βλέπε την πρόσφατη δημοσίευση της ομάδας Evade Chile: <https://hacialavida.noblogs.org/files/2020/03/Coronavirus.pdf>

«safe space» και η ελεύθερη μετακίνηση σε ανοιχτούς χώρους θα περιορίζεται μόνο στα νησιά των πλουσίων. Μήπως όμως όλο αυτό το φουτουριστικό σενάριο μας είναι ειρωνικά οικείο; Δεν χρειάζεται να είσαι ειδικός για να συνειδητοποιήσεις πόσο λίγο έχει αλλάξει η απλή ζωή αν σκεφτείς αυτούς τους παλιούς παράγοντες: την επισφάλεια, την αδικία και τη δυστυχία.

«Το σπίτι» το οποίο μας δίνουν εντολή να φρουρούμε –όπως και ο χώρος εν γένει– έχει γίνει πρωταγωνιστής ακριβώς εκείνη τη στιγμή της ιστορίας που η ανθρωπότητα το έχει μετατρέψει σε υπαρξιακό πρόβλημα. Όπως δεν υπάρχει το «δικαίωμα στην πόλη» έτσι δεν υπάρχει το δικαίωμα στη στέγη. Είναι μόνο μια μειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού που έχει πραγματικά επιλύσει το πρόβλημα της στέγασης. Για τη συντριπτική πλειοψηφία, το σπίτι δεν είναι ένας χώρος ασφάλειας και άνεσης αλλά, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, ένα φάντασμα που ελλοχεύει διαρκώς και επίμονα.

Διαβάζοντας τις οδηγίες και τα διατάγματα των κυβερνήσεων, σου δίνεται η εντύπωση πως κάθε κάτοικος των πόλεων έχει στη διάθεσή του ένα δωμάτιο μέσα σε ένα ευρύχωρο σπίτι, όπου δεν υπάρχει έμφυλη βία ούτε προβλήματα συνωστισμού κ.λπ. Απαιτούν από τους ασθενείς «να μένουν στο δωμάτιό τους με επαρκή φυσικό αερισμό». Ξέρετε πόσο κοστίζει μια τέτοια πολυτέλεια; Μια γυναίκα από ένα χωριό στην επαρχία Λάμπα στο Σαντιάγο απάντησε χωρίς περιστροφές στον μισθοφορικό Τύπο: «επειδή είμαστε παράνομοι σε αυτή τη γη και είμαστε φτωχοί, η κυβέρνηση μας έχει καταδικάσει σε θάνατο».

Σε χώρες όπως η Ιταλία και η Ισπανία έχει ήδη διαπιστωθεί πώς πολλοί, ασθενείς ή μη, από αυτούς που έχουν την πολυτέλεια ενός σπιτιού ξοδεύουν τη μέρα τους «μπρο-

στά στην τηλεόραση και στα κινητά τους τηλέφωνα τροφοδοτώντας τον τρόπο τους, ή σε εικονικές κοινωνικές συναθροίσεις όπου νιώθουν ενθουσιασμό και φόβο και επιτίθεται ο ένας στον άλλον, σχολιάζοντας τις όλο και πιο αγχωτικές ανακοινώσεις, κάνοντας update στο “διπλό σκορ” των νεκρών και όσων έχουν αναρρώσει».¹⁴

Πώς όμως κατάφερε η Κίνα να κερδίσει τη μάχη εναντίον της πανδημίας και της κατάστασης έκτακτης ανάγκης; Την κέρδισε; Οι αναφορές που περιγράφουν τη στρατηγική ξεπερνούν την πιο θεαματική επιστημονική φαντασία. Ο «Μεγάλος Αδελφός» του Όργουελ μοιάζει με απαρχαιωμένη ατμομηχανή μπροστά στην υπερ-εξελιγμένη ψηφιακή κοινωνία στην οποία ζουν πολλοί Κινέζοι σήμερα. Ωστόσο, ας μην καταπίνουμε την προπαγάνδα αμάσητη. Όπως είναι ήδη γνωστό, η κρυμμένη αλήθεια είναι ότι η επιθετικότητα της ολοκληρωτικής αντίδρασης του κινεζικού κράτους είναι σύμπτωμα της ίδιας του της αδυναμίας να αντιμετωπίσει την κρίση, και ότι ολόκληρη η υποδομή ελέγχου που επιδεικνύει υπερήφανα σε ολόκληρο τον κόσμο δεν είναι τίποτε άλλο από ένα *εργοτάξιο*.

Το σίγουρο είναι ότι, όπως και στην Κίνα, η καραντίνα γίνεται σιγά-σιγά τρόπος ζωής σε καθεμία από τις χώρες που πλήττονται περισσότερο. Το να βγεις από το σπίτι έχει γίνει πολυτέλεια.

Ίσως να γινόμαστε μάρτυρες της «Ασιατικοποίησης» της Δύσης, όπου η βαθιά και προγονική έννοια της πειθαρχίας της Κομφουκιανής παράδοσης, που τροφοδοτεί ιδεολογικά και υλικοτεχνικά τον ολοκληρωτισμό των σύγχρονων δυναστειών της, είναι η συμβολή της Ανατολής στο τελευταίο στρίψιμο της βίδας του καπιτα-

14. Βλέπε Wu Ming, Virale Diary #3: <https://www.wumingfoundation.com/giap/2020/03/diario-virale-3/>

λισμού. Στην πραγματικότητα, προχωρά και το μέτωπο της παραγωγής. Η Δύση έχει γίνει τόσο ανήμπορη που όλα βασίζονται στη μονοπωλιακή δύναμη της υπερ-βιομηχανίας της Ασίας: σχεδόν όλος ο ιατρικός εξοπλισμός και τα απαραίτητα υγειονομικά υλικά προέρχονται από την Κίνα, την Ινδία και το Πακιστάν. Θα πλημμυρίσουν την καθημερινή ζωή με την υπερσύγχρονη τεχνολογία επιτήρησης, και σταδιακά θα επιλύσουν το υγειονομικό πρόβλημα ενισχύοντας την ιατρική και φαρμακευτική βιομηχανία. *Θα παρακολουθούν τα πάντα με τα μηχανήματα της θείας χάριτος;*¹⁵ Ας θυμόμαστε, πριν μας πιάσει πάλι πανικός, ότι μένει να τα δούμε όλα αυτά.

Σε αυτή τη γωνιά του κόσμου, ο ιός μοιάζει ακόμα με ένα γιγαντιαίο κύμα που απειλεί να χτυπήσει την ακτή. Η επικράτεια της Χιλής, που γνωρίζει καλά από τσουνάμι, δεν ήταν ποτέ καλύτερα προετοιμασμένη για ένα παλιρροϊκό κύμα: η εξέγερση που διήρκεσε 5 μήνες και σταμάτησε μόνο λόγω της πανδημίας έχει ξυπνήσει την *κοινή λογική* των ανθρώπων. Για παράδειγμα, στο μεγάλο νησί Chiloe, χωρίς να περιμένουν τα κυβερνητικά μέτρα, η κοινή λογική οργανώθηκε μόνη της και έκλεισε τους δρόμους ώστε να αποτραπεί η κυκλοφορία ανθρώπινων και μη ανθρώπινων εμπορευμάτων που με τη ροή τους απλώς θα διέδιδαν την πανδημία σε εξαιρετικά επισφαλείς περιοχές: για τους 180.000 κατοίκους του νησιού υπάρχουν μόνο 6 αναπνευστήρες. Το μήνυμα ήταν ξεκάθαρο: «Εδώ δεν αποφασίζει το Κράτος, αποφασίζει το Chiloe». Σήμερα οι κάτοικοι έδωξαν την αστυνομία

15. «All Watched Over By Machines Of Loving Grace» είναι ο τίτλος ενός ποιήματος του Richard Brautigan που το είχε γράψει το 1967. Σε αυτό περιγράφει, εν μέσω της ακμής των χίπις, τη δική του εκδοχή για μια τεχνολογική ουτοπία. Τον ίδιο τίτλο είχε δώσει και ο Adam Curtis σε μια τηλεοπτική σειρά το 2011.

από το νησί. Τα στρατιωτικά τους οχήματα παρέλασαν μέχρι το πλοίο που τα μετέφερε πίσω στην ενδοχώρα.

Υπάρχουν αναφορές για τέτοιες καταστάσεις σε πολλά μέρη του κόσμου. Στην Κολομβία, για παράδειγμα, οι ιθαγενείς στη Santa Elena και στη La Sierra Nevada σταμάτησαν τον τουρισμό και έκοψαν την κυκλοφορία των αγροτοβιομηχανικών φορτηγών. Το μπλοκάρισμα των δρόμων δεν θα σώσει μόνο ζωές μπλοκάροντας την επέκταση του Covid-19, αλλά μπορεί τελικά να σταματήσει και την κανονική ροή του δικτατορικού χρήματος και του θανάτου που φέρνει μαζί του.

Εάν η άνθρωποι αντισταθούν στο χτύπημα του κύματος, αυτό δεν θα οφείλεται στην αποτελεσματική διαχείριση από τα πάνω, αλλά στη ζωτική αντίσταση από τα κάτω.

28 Μαρτίου / Η φύση δεν βιάζεται αλλά πάντα πετυχαίνει

I.

Για να ξεκινήσεις να θεραπεύεις μια ασθένεια πρέπει να μπορείς να αναγνωρίζεις τα συμπτώματά της.¹⁶ Ένας αλλοπαθητικός ιατρός που έχει εκπαιδευτεί σύμφωνα με τη σύγχρονη επιστημονική παράδοση αναγνωρίζει αυτά τα συμπτώματα ορθολογικά. Ψάχνει στην εγκυκλοπαίδεια του μυαλού του να βρει τα δεδομένα που σχετίζονται με συγκεκριμένες εικόνες, αριθμούς κ.λπ., και ύστερα δίνει ένα τεχνικό όνομα σε αυτή τη σύνδεση. Ορισμένες συνδέσεις μπορεί

16. Ο Σίγκμουντ Φρόντλ απαντά στο ερώτημα «πόσο χρόνο θα διαρκέσει η θεραπεία» με μια αναφορά σε έναν μύθο του Αισώπου: «Θα έπρεπε κανείς να γνωρίζει τον δρόμο του οδοιπόρου προτού υπολογίσει τη διάρκεια του ταξιδιού του» (Για την εισαγωγή της θεραπείας, 1913).

να είναι πιο σύνθετες και άλλες πιο απλές, αλλά στο λεξιλόγιο του πολιτισμού μας η ασθένεια και το σύμπτωμα είναι νευρωτικά συνδεδεμένα. Η αιτιότητα, η σχέση αιτίας/αποτελέσματος ανάμεσα στα δύο, είναι το περισσότερο που μπορεί να δει η πολιτισμένη αντίληψή μας για την υγεία. Η κρίση των αντικαταθλιπτικών, των οπιοειδών και των παυσίπονων που αντιμετωπίζουν αυτή την περίοδο οι ΗΠΑ και ο κόσμος αποτελεί απόδειξη γι' αυτό.

Στις προβιομηχανικές παραδόσεις, σχεδόν σε κάθε πολιτισμό στον κόσμο, η ασθένεια και τα συμπτώματα είναι μέρη ενός ευρύτερου σύμπαντος εντός του οποίου η «ιατρική» αναπτύσσεται περισσότερο ως τέχνη παρά ως επιστήμη. Ίσως η διάκριση ανάμεσα σε αυτές τις δύο θεωρήσεις να ήταν λιγότερο αυστηρή πρωτύτερα, καθώς ο καταμερισμός της εργασίας δεν είχε ακόμα επιτελέσει το έργο του. Ο θεραπευτής επίσης πρέπει να μπορεί να αναγνωρίσει τα συμπτώματα πριν δράσει. Αυτό όμως που τον διακρίνει είναι ότι η συμπτωματολογία δεν ανάγεται στον ορθό λόγο και ότι τα συμπτώματα είναι μόνο έκφραση ή σημάδι μιας μακρύτερης ιστορίας.

Ο αστρονόμος και επαναστάτης Άντον Πάνεκουκ διατύπωσε αυτό το πρόβλημα με εξαιρετικά σαφή τρόπο: *ο νόμος της βαρύτητας είναι η αφηρημένη έννοια που ο νους μας εξάγει από το φαινόμενο της πτώσης*.¹⁷ Οι ιδέες συγχέονται με την πραγματικότητα στον ίδιο βαθμό που το σύμπτωμα συγχέεται με την ασθένεια. Νομίζουμε ότι το χρήμα είναι πλούτος και μετά από λίγο καταλήγουμε να βυθιστούμε στους αριθμούς. Ένας μπερδεμένος δημοσιογράφος προσπάθησε να κάνει τον επικεφαλής του οικονομικού τμήματος του ΟΟΣΑ (ενός οργανισμού του οποίου η Χιλή είναι

το μόνο υπερήφανο μέλος από τη Λατινική Αμερική) να το δει: *«γινόμαστε μάρτυρες του γεγονότος ότι η πτώση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας οδηγεί στην άμεση βελτίωση και ανάκαμψη των οικοσυστημάτων που είχαν υποφέρει τόσο πολύ τις τελευταίες δεκαετίες»*. Αλλά δεν έλαβε καμία απάντηση από την άλλη πλευρά: *«η κατάσταση θα μας κάνει να αμφισβητήσουμε βαθιά τον τρόπο με τον οποίο διαχειριστήκαμε την οικονομία τις τελευταίες δεκαετίες»*.

II.

Ο μετασχηματισμός της καθημερινής ζωής του οποίου γινόμαστε μάρτυρες αποκαλύπτει τη φτώχεια του περιεχομένου των ταινιών επιστημονικής φαντασίας με τις οποίες η πολιτισμική βιομηχανία προσπαθεί να μας πουλήσει τον χρόνο ως ένα ακόμη γκάτζετ ή, στην καλύτερη περίπτωση, ως μια φαντασίωση για να προβάλλουμε τα δικά μας όνειρα. Φαίνεται ότι δεν ήταν ποτέ περισσότερο αλήθεια το ότι η «πραγματικότητα ξεπερνά τη φαντασία». Κι ακόμα παραπέρα: η τρέχουσα κατάσταση θολώνει τα όρια ανάμεσα στη μία και την άλλη.

Ο αμερικανός συγγραφέας και ακτιβιστής Derrick Jensen ανέπτυξε στο βιβλίο του *Endgame* την ιδέα ότι οι φαντασιώσεις για την αποκάλυψη αποτελούν χαρακτηριστικό γνώρισμα των «πολιτισμένων κουλτούρων».¹⁸ Με άλλα λόγια, δεν είναι η ανθρώπινη κατάσταση που φοβάται ή επιθυμεί το τέλος του κόσμου αλλά ο πολιτισμός. Αυτή η λεπτή διάκριση ανάμεσα στον φόβο και την επιθυμία (την απόρριψη και την αποδοχή) αξίζει πιο στενή εξέταση. Κατ' αυτό τον τρόπο η κινηματογραφική βιομηχανία διαχωρίζει ψευδώς το κοινό της: ενώ για κάποιους ανθρώπους το σενάριο για

17. Βλ. Α. Πάνεκουκ, *Ο Λένιν σαν φιλόσοφος*, εκδόσεις Ύψιλον, 1981.

18. Βλ. τον πρώτο τόμο του βιβλίου του Derrick Jensen's *Endgame*.

τον ερχομό μιας εποχής μετά τον πολιτισμό είναι εφιάλτης, για κάποιους άλλους είναι ένα «όνειρο που έγινε πραγματικότητα», όλοι όμως γοητεύονται εξίσου απ' αυτό.

Λιγότερο ενδιαφέρον φαίνεται να υπάρχει για το γεγονός ότι, κατά τα άλλα, δεν υπάρχει καμιά επιθυμία ακόμα και να φανταστεί κανείς τη «μεταθανάτια ζωή».

III.

Η σκέψη επιμένει στο «να βάζει τα πράγματα σε τάξη», προκειμένου να βρει διέξοδο από τις δυσκολίες της σάρκας. *Σκέφτομαι, άρα υπάρχω*. Τα κυβερνητικά μέτρα, οι κρατικές πολιτικές, η συστημική βία κ.λπ. όσο αφηρημένα και ξένα κι αν φαίνονται έχουν άμεσες επιπτώσεις στα σώματα και στα μυαλά μας. Η αλλαγή όταν δεν εκκινείται από το ίδιο μας το πνεύμα αλλά από εξωτερικές δυνάμεις, βιώνεται ως μια οδυνηρή τραγωδία.

Οι απαντήσεις και οι λύσεις που βλέπουμε να κραδαίνουν οι ειδικοί στην τηλεόραση και το διαδίκτυο μας φαίνονται ανορθολογικές, παράλογες και εκτός πραγματικότητας ακριβώς γιατί αυτό είναι: δικό τους είναι το θέαμα και όχι η πραγματικότητα. Οι ζωές μας είναι στην καλύτερη περίπτωση στα χέρια ανίκανων. Αυτή η βαθιά αλλοτρίωση είναι το είδος του προβλήματος που η διάνοια προσπαθεί να λύσει μέχρι να προκαλέσει πονοκέφαλο ή αϋπνία (ο κλοιός σφίγγει). Κι όταν ο ιός ακολουθείται από σεισμούς και παλιρροϊκά κύματα,¹⁹ όταν οι πλανήτες ευθυγραμμιστούν για να τσαλακώσουν την περηφάνια της «ανθρώπινης μαστιγας», πολλοί γεμίζουν με ένα

19. Ο σεισμός στις Κουρίλλες νήσους στη Ρωσία στις 25 Μαρτίου δημιούργησε για μερικές ώρες πανικό στις χώρες του Ειρηνικού σχετικά με τον κίνδυνο δημιουργίας τσουνάμι.

παράξενο αίσθημα ευγνωμοσύνης προς την Pachamama.²⁰

Η ιστορία της ανθρωπότητας είναι επίσης η ιστορία των απαντήσεων που έχουμε δώσει σε αυτά τα υπαρξιακά προβλήματα. Υπάρχουν πολλές τέτοιες ιστορίες. Φυσικά, ο πολιτισμός μας δεν τις γνωρίζει όλες και διαγράφει τόσες πολλές χωρίς να το καταλαβαίνει.

Αν προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τις απαρχές της καταστροφής στην οποία βρισκόμαστε, το διακύβευμα γίνεται ακόμα μεγαλύτερο. Μπορείς να μιλήσεις για χρόνια, δεκαετίες, αιώνες, χιλιετίες ή *kalpas*.²¹ Το ημερολόγιο της Ινδικής κοσμολογίας, για παράδειγμα, είναι κυκλικό και μη-γραμμικό, είναι πολυδιάστατο και όχι μονοδιάστατο. Σύμφωνα με αυτό το ημερολόγιο βρισκόμαστε ακριβώς στην αρχή μιας από τις τέσσερις περιόδους που σχηματίζουν έναν κύκλο: *Satya Yuga*, *Treta Yuga*, *Dwapara Yuga* και η δική μας, η *Kali Yuga*. Στην πρώτη περίοδο δεν υπάρχει ανηθικότητα. Στη δεύτερη η ανηθικότητα εμφανίζεται. Στην τρίτη η ανηθικότητα βρίσκεται στο κέντρο και επεκτείνεται. Στην τέταρτη η ανηθικότητα καταλαμβάνει τα πάντα. Τότε εμφανίζεται ο Kalki²² και καταστρέφει ό,τι υπάρχει ώστε ο κύκλος να ξεκινήσει ξανά. Αυτή η τελευταία περίοδος ξεκίνησε πριν 5.000 χρόνια, είναι η μικρότερη από όλες και διαρκεί 432.000 χρόνια συνολικά.

20. (σ.τ.μ.) Μητέρα-Γη: Γυναικεία θεότητα των ιθαγενών πληθυσμών των Άνδεων που συμβολίζει τη δημιουργική και καταστροφική δύναμη της φύσης.

21. (σ.τ.μ.) Kalpa: τεράστια μονάδα μέτρησης του χρόνου στην ινδουιστική παράδοση που υπολογίζεται σε 4,32 εκατομμύρια χρόνια και είναι η περίοδος του χρόνου ανάμεσα στη δημιουργία και την αναδημιουργία ενός κόσμου ή του σύμπαντος.

22. (σ.τ.μ.) Kalki: η δέκατη ενσάρκωση του θεού Βισνού.

Παρόλο που σύμφωνα με ορισμένους υπολογισμούς το άθροισμα των τεσσάρων εποχών ανέρχεται σε 4,32 εκατομμύρια χρόνια, αυτό που είναι σημαντικό να σημειώσουμε είναι ότι ο κύκλος που περιγράφουν μπορεί να μεταφερθεί σε οποιαδήποτε χρονική κλίμακα.

Τα 5.000 χρόνια της *Kali Yuga* φαίνεται να συμπίπτουν με τους υπολογισμούς άλλων σύγχρονων παρατηρητών. Ο Claudio Naranjo, ο Χιλιανός ψυχίατρος που πέθανε το 2019, εντόπισε τη χρονολογική αρχή αυτού του προβλήματος περίπου 6.000 χρόνια πριν, στην κατά προσέγγιση χρονολογία κατά την οποία, σύμφωνα με αυτόν, κινήθηκαν από τη μητρογραμμική (ή μητριαρχική) ανθρώπινη κοινότητα στην πατριαρχική κοινωνία.²³ Συμφωνεί με έναν άλλο ψυχίατρο, τον Ian McGilchrist, ο οποίος παρατήρησε ότι σε ένα συγκεκριμένο σημείο της ανθρώπινης ιστορίας, η αριστερή πλευρά του μυαλού κυριάρχησε σε βάρος της δεξιάς πλευράς του.²⁴

23. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το βιβλίο του *The Patriarchal Mind* (RBA 2010).

24. Στο βιβλίο του *The master and his emissary. The divided brain and the making of the modern world*, ο McGilchrist παρέχει μια πλήρη περιγραφή για τον τρόπο με τον οποίο οι εγκέφαλοί μας συγκροτούνται και αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα. Ωστόσο, ο συγγραφέας δεν εξυμνεί το συναίσθημα σε βάρος της σκέψης. Αντίθετα από το κοινά αποδεκτό δόγμα, ο McGilchrist υποστηρίζει ότι η διαίρεση του εγκεφάλου σε ημισφαίρια επιτρέπει δύο είδη προσοχής που εξυπηρετούν θεμελιωδώς διαφορετικές δραστηριότητες. Σε πολύ αδρές γραμμές, το δεξί ημισφαίριο είναι υπεύθυνο για την αντίληψη όλου του πλαισίου ενώ το αριστερό ημισφαίριο είναι υπεύθυνο για την προσοχή στη λεπτομέρεια. Αυτοί οι δύο τρόποι αντίληψης δημιουργούν δύο ασύμβατες εκδοχές του κόσμου, με πολύ διαφορετικές προτεραιότητες και αξίες. Ένα κεντρικό ζήτημα που θίγει το βιβλίο είναι ότι παρόλο που η συνείδηση παράγεται διαρκώς μέσω συνδέσεων ανάμεσα στα δύο

Ο θεωρητικός Ζακ Καμάτ επίσης υποδεικνύει έναν μεγαλύτερο χρονικό κύκλο. Σύμφωνα με αυτόν, η *περιπλάνηση της ανθρωπότητας*,²⁵ η τρέλα και η αλλοτρίωσή της, θα τελειώσουν μόνο όταν επιστρέψει στη φύση από την οποία δραπέτευσε αρκετές χιλιάδες χρόνια πριν. Κατά τη γνώμη του αυτό το μακρύ ταξίδι φτάνει στην ολοκλήρωσή του μπροστά στα μάτια μας, αλλά είναι ακόμα αδύνατο να διαβλέψει κανείς αν αυτή η ολοκλήρωση θα σημάνει την πραγμάτωση της ανθρώπινης κοινότητας (*Gemeinwesen*) ή την εξαφάνισή της.

Σε ένα πρόσφατο γράμμα του σε έναν «σύντροφο από την περιοχή της Χιλής» σχετικά με την πανδημία παραδέχτηκε ότι: «είναι ενδιαφέρον ότι βλέπουμε την κατάληξη αυτού του απέραντου φαινομένου που συνεχίζεται για χιλιάδες χρόνια, το οποίο εκτείνεται ανάμεσα στις δύο μεγάλες στιγμές κατά τις οποίες η απειλή της εξαφάνισης επιβεβαιώθηκε. Βρισκόμαστε στην καρδιά του ξεδιπλώματός του – της εκδήλωσής του, του φανερώματός του – ενός τρόπου επισήμανσης της πλήρους ισχύος του κινδύνου. Είναι σαν να μη γίνεται τίποτα κι όμως τα πάντα συμβαίνουν τώρα. Ωστόσο, δεν μπορούμε να προβλέψουμε πόσο χρόνο θα πάρει. Σε τελική ανάλυση, αυτό που είναι σημαντικό είναι να μπορέσουμε να το βιώσουμε – να το

ημισφαίρια, έχουμε πρακτικά χάσει την επαφή μας με την πληροφορία που έρχεται από το δεξί ημισφαίριο ως αποτέλεσμα της κυριαρχίας της αυξανόμενης επιστημονικότητας του τεχνολογικού πολιτισμού. Ο McGilchrist υποστηρίζει ότι η προώθηση της ακριβούς και κατηγορικής σκέψης σε βάρος της εμπειρίας και της διαίσθησης έχουν φτάσει πια σε ένα σημείο που στρεβλώνουν σοβαρά τη ζωή μας και τη σκέψη μας.

25. Το άρθρο *Περιπλάνηση της Ανθρωπότητας* δημοσιεύτηκε αρχικά στο γαλλικό περιοδικό *Invariance* το 1973. Έχει μεταφραστεί στα ελληνικά και είναι διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://athens.indymedia.org/post/1469816/>

ζήσουμε- πραγματικά στην ολότητά του, πράγμα το οποίο απαιτεί την αποκατάσταση της υπεροχής του συναισθήματος που δίνει τη δυνατότητα για την αίσθηση της συνέχειας και, συνεπώς, της δύναμης της ζωής».²⁶

IV.

Το δυσκολότερο πράγμα να αποδεχτούμε είναι ότι έχουμε το πρόβλημα εδώ και τώρα. Αυτή είναι η πρώτη προϋπόθεση για τη θεραπεία της πάθησής μας.



26. Βλ. *Letter from Camatte to a friend in the North*, το οποίο είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://ill-will-editions.tumblr.com/post/613145801064120320/letter-from-camatte-to-a-friend-in-the-north>.